POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1968

2. – I Peru udnævnes ny regering med Miguel Mujica Gallo som chef, den fjerde regering i løbet af et år og den syvende i de godt 5 år, der er forløbet af Fernando Belaunde Terrys præsidentperiode (de to partier, der støtter Belaunde, det folkelige aktionsparti og det kristelig demokratiske parti er i klart mindretal i kongressen). – 3. Belaunde styrtes ved et ublodigt militærkup og bringes om bord i et fly til Buenos Aires, hvor de argentinske myndigheder giver ham politisk asyl. De væbnede styrker udsender en erklæring, der beskylder Belaundes styre for »moralsk opløsning« og meddeler, at kongressen er opløst. Ifølge pressemeddelelser er en af de umiddelbare årsager til kuppet utilfredshed med en overenskomst indgået 13/8 mellem den peruvianske regering og International Petroleum Company, et datterselskab af Standard Oil of New Jersey, om det statslige oliselskabs overtagelse af IPS's oliekilder i det nordlige Peru. – 4. Generalstabschefen Juan Velasco Alvarado overtager præsidentposten og udnævner en regering bestående af 10 generaler og 2 admiraler med Ernesto Montagne Sanchez som ministerpræsident og forsvarsminister og brigadegeneral Eduardo Moncado Jarrin som udenrigsminister. Regeringen meddeler, at den vil ophæve overenskomsten med IPC af 13/8 – 7. Den amerikanske regering udtrykker bekymring over kuppet og suspenderer de diplomatiske forbindelser med Peru. – 9. Præsident Alvarado giver meddelelse om ekspropriation af IPC's oliekilder. – 25. USA anerkender militærregeringen efter at have konsulteret andre OAS-staters regeringer.

Højesteretsdommer Abe Fortas, hvis udnævnelse til USA's højesterets præsident (se 26/6) har mødt stærk modstand i senatet, anmoder præsident Johnson om at tage udnævnelsen tilbage.

3.–4. – En czekoslovakisk delegation bestående af førstesekretær Alexander Dubček, ministerpræsident Oldrich Černik og lederen af det slovakiske kommunistparti Gustav Hušak forhandler i Moskva med de sovjetiske parti- og statsledere. Et fælles kommuniqué fastslår, at de ved forhandlingerne i Moskva i slutningen af august besluttede forholdsregler er grundlaget for en normalisering af det sociale og politiske liv i Czekoslovakiet og for udviklingen af de venskabelige forbindelser mellem Czekoslovakiet og USSR og de andre lande i det socialistiske fællesskab. Den czekoslovakiske delegation lover at intensivere kampen mod de antisocialistiske kræfter og tage de nødvendige skridt til helt og fuldt at stille masseinformationsmedierne i socialismens tjeneste. Yderligere er der opnået enighed om at afslutte en traktat om den midlertidige stationering af allierede tropper på czekoslovakisk territorium. – 8. Det czekoslovakiske kommunistpartis centralkomites præsidium giver forhandlingsdelegationen i Moskva sin tilslutning og fastslår, at partiet i princippet fastholder den politik, der er først siden januar. – 11. Dubček udtaler, at antisocialistiske kræfter har forsøgt at udnytte udviklingen siden ja-

nuar, og siger, at der endnu er meget at gøre, før der er opnået fuld normalisering. – 14.–15. Ministerpræsident Černik aflægger nyt besøg i Moskva for at forhandle med den sovjetiske regering om traktaten om troppestationering. – 16. Ministerpræsident Kosygin underskriver i Praha sammen med ministerpræsident Černik traktaten om stationering af sovjetiske tropper i Czekoslovakiet. Ifølge pressemeddelelser fra Praha drejer det sig om ca. 100.000 mand eller ca. 1/5 af de oprindelige invasionsstyrker. Alle andre sovjetiske tropper, såvel som tropperne fra de 4 andre Warszawapagtlande, vil blive trukket tilbage fra Czekoslovakiet. Den czekoslovakiske nationalforsamling ratificerer traktaten 18/10. – Fra Schweiz meddeles officielt, at professor Ota Sik, der før invasionen var viceministerpræsident, har søgt tilladelse til at opholde sig i Schweiz. Sik, der var en af de førende »liberale« i det czekoslovakiske kommunistparti, opholdt sig på ferie i Jugoslavien, da invasionen fandt sted, og er ikke senere vendt tilbage til Czekoslovakiet. – 27. Nationalforsamlingen vedtager forslag om omdannelse af Czekoslovakiet til en føderation fra 1/1 1969. Den hidtidige nationalforsamling afløses af en forbundsforsamling bestående af to kamre, et folkekammer, der vælges direkte ved forholdstalsvalg, og et nationskammer på 150 medlemmer, hvoraf 75 vælges af det czekiske nationalråd og 75 af det slovakiske nationalråd. I folkekammeret bliver forholdet mellem czeker og slovaker som 2 til 1. – 28. På 50-års dagen for Czekoslovakiets grundlæggelse kommer det i Praha for første gang siden september til antirussiske demonstrationer.

5. – I Londonderry kommer det til alvorlige uroligheder i anledning af, at en planlagt borgerretsmarch gennem de protestantiske kvarterer standses af politiet, idet Nordirlands indenrigsminister William Craig har forbudt demonstrationen. – 20.–21. har Irlands (Eires) premierminister Jack Lynch samtaler i London med premierminister Wilson. Lynch udtaler til pressen, at de har drøftet spørgsmålet om Ulsters genforening med Eire, og at Lynch har henvist til delingen som årsag til de stadige genkommende sammenstød og episoder mellem nationalisterne (katolikkerne) og protestanterne i Ulster.

6.–7. – Ved de kommunale valg i Finland er tendensen den samme som ved valget af valgmænd til præsidentvalget i januar: fremgang for Veikko Vennamos landsbygdparti og det konservative samlingsparti, stærk tilbagegang for folkedemokraterne og mindre tab for de øvrige regeringspartier med undtagelse af det svenske folkeparti, der holder stillingen. Regeringspartierne får tilsammen 68 pct. af stemmerne mod 76.2 pct. i 1964, og de socialistiske partiers andel af stemmerne går tilbage fra 49.9 pct. til 42.9 pct. De enkelte partiers andel af stemmerne er (pct.): Socialdemokratiet 24 (1964: 25), Centerpartiet 19.3 (20.6), samlingspartiet 17.4 (14.5), folkedemokraterne 17.1 (22), landsbygdpartiet 7.3 (1.5), det svenske folkeparti 5.8 (5.7), det liberale folkeparti 5.8 (6.8), det socialdemokratiske forbund 1.8 (2.9), øvrige 1.5 (1).

7.–8. – Ministerpræsident Kosygin aflægger uofficielt besøg hos præsident Kekkonen om bord i en finsk isbryder i den finske skærgård ved Hangø. Det meddeles, at man under »fisketuren« har drøftet den aktuelle internationale situation og udviklingen af forholdet mellem de to lande, og der henvises til, at grundlaget fremdeles er venskabs-, samarbejds- og bistandstraktaten af 1948. – 22. Finlands statsminister Mauno Koivisto rejser efter indbydelse til Sovjetunionen på et 14 dages ferieophold.

9. – Premierminister Harold Wilson mødes med premierminister Ian Smith, Rhodesia, på det britiske krigsskib »Fearless« ved Gibraltar for at forhandle om en løsning af Rhodesiakonflikten. Forhandlingerne slutter 13/10 med det resultat, at

der stadig består dyb uenighed om fundamentale spørgsmål. – 15. offentliggøres i form af en hvidbog et dokument, som indeholder de britiske betingelser for en løsning af konflikten, deriblandt uhindret udvikling i Rhodesia henimod flertalsstyre og garantier for, at man efter uafhængigheden ikke indfører forfatningsændringer der blokerer et afrikansk flertalsstyre. Derimod kræver den britiske regering ikke længere en overgangsordning med direkte britisk styre, inden der kan blive tale om uafhængighed, men Smith kan fortsætte som leder i en overgangsregering, hvori er optaget afrikanske repræsentanter.

Libanons regering under Abdullah al-Yafi træder tilbage. Baggrunden er rivaliseringen mellem tilhængerne af den foregående præsident, general Fuad Chehab, og tilhængerne af Chehabs forgænger som præsident, Camille Chamoun, der danner to omtrent lige store blokke i deputeretkammeret. – 12. Efter anmodning af præsident Charles Hélou danner Abdullah al-Yafi ny regering, men få timer senere træder 3 af de nye ministre tilbage, idet de erklærer, at de ønsker en regering med bredere basis. – 19. Efter en uges forgæves forsøg på at løse regeringskrisen, indgiver præsident Hélou sin afskedsbegæring til deputeretkammerets formand, der dog nægter at modtage den – 20. Efter stærkt pres fra medlemmer af deputeretkammeret tager Hélou sin afskedsbegæring tilbage, og Abdullah al-Yafi danner ny 4 mands regering med Pierre Gemayel, Raymond Eddé og Hussein Oweini; den sidste overtager bl. a. udenrigsministeriet.

11. – Panamas præsident Arnulfo Arias (se 12/5), der tiltrådte præsidentembedet 1/10, afsættes ved et ublodigt kup iværksat af officerer fra nationalgarden under ledelse af generalløjtnant Omar Torrijos. Kuplederne hævder, at Arias havde planer om at indføre diktatur og benytte nationalgarden som instrument for politisk forfølgelse. – 13. Militærjuntaen indsætter oberst José Maria Pinila som præsident og oberst Bolivar Urrutia som første vicepræsident, og der dannes regering væsentligt bestående af civile. Arias, der har søgt tilflugt i Kanalzonen (under amerikansk forvaltning) opfordrer befolkningen til at rejse sig mod militærregimet – 14. USA's udenrigsministerium erklærer, at myndighederne i Kanalzonen ikke kan finde sig i, at Arias fra sit eksil driver politisk virksomhed. 22/10 ankommer Arias i et amerikansk fly til Washington.

12. – Den tidligere spanske provins Spansk Guinea bliver selvstændig (se 11/8) under navnet Ækvatorial Guinea. Den nye stat består af Rio Muni på fastlandet mellem Cameoun mod nord og Gabon mod syd samt øerne Fernando Poo, Annobon, Corisco, Elobey Grande og Elobey Chico. Fernando Poo's hovedstad Santa Isabel bliver den nye stats hovedstad. Indbyggertallet er knap 1/4 million. Ved præsidentvalget 23/9 opnåede ingen af kandidaterne den nødvendige absolutte majoritet, men ved et omvalg nogle dage senere vinder Francisco Macias Nguema en klar sejr. 10/10 danner Macias regering af de tre vigtigste partier med sig selv som forsvarsminister.

15. – 3 af folkealliancens 10 medlemmer i Altinget, deriblandt formanden Hannibal Valdimarsson, indgår aftale med fremskridtspartiet (18 medlemmer) om samarbejde ved valg af udvalg i Altinget. – 20. Det socialdemokratiske partis landsmøde vælger undervisningsminister Gylfi Þ. Gislason til formand i stedet for udenrigsminister Emil Jonsson, der efter 12 års formandskab har ønsket at give plads for en yngre mand. Emil Jonsson fortsætter som udenrigsminister i koalitionsregeringen med selvstændighedspartiet.

16. – Premierminister Harold Wilson meddeler underhuset, at udenrigsministeriet og Commonwealth-ministeriet sammenlægges, og at udenrigsminister Michael Stewart bliver chef for det sammensluttede ministerium med titel statssekretær for uden-

rigske og Commonwealth-anliggender. Den hidtidige Commonwealth-minister George Thomson fortsætter som medlem af kabinettet uden portefølje. Fra 1/11 sammenlægges endvidere sundhedsministeriet og ministeriet for social sikkerhed under den nuværende Lord President of the Council Richard Crossman som statssekretær for sociale ydelser. Endelig bebuder premierministeren, at tjenestemandskorpset (Civil Service), der hidtil har været underlagt finansministeren, vil blive underlagt premierministeren som minister for Civil Service med Paymaster General Lord Shackleton som daglig leder. – 17. meddeles en række yderligere ændringer. Med virkning fra 1/11 bliver den hidtidige minister for social sikkerhed Judith Hart Paymaster General med sæde i kabinettet. Jack Diamond, chefsekretær i finansministeriet, får ligeledes kabinetsrang. Den hidtidige sundhedsminister Kenneth Robinson bliver minister for jord- og planlægning i bolig- og kommuneministeriet. Med virkning fra 17/11 bliver Lord Privy Seal Frederick Peart Lord President of the Council efter Crossman, og Paymaster General Lord Shackleton bliver Lord Privy Seal efter Peart. Peart fortsætter som leder af underhuset og Lord Shackleton som leder af overhuset. Med Judith Harts oprykning i kabinettet får England for første gang to kvindelige kabinetsministre – den anden er Barbara Castle (se 5/4).

17. – Det nationaldemokratiske parti (NPD) i Vestberlin opløser sig selv for at undgå et forbud (se 25/9).

20. – Resultaterne af lokale valg i Hessen, Saarland og Baden-Wüttemberg synes at bekræfte den nedadgående tendens i tilslutningen til det nationaldemokratiske parti (NPD) ved de lokale valg i Nedersachsen (se 25/9). I Hessen får partiet 5.2 pct. af stemmerne mod 9.8 pct. ved landdagsvalget i 1966. I Saarland, hvor NPD ikke tidligere har opstillet, får det ligeledes 5.2 pct., og i Baden-Württemberg får det efter en foreløbig beregning 3.7 pct. mod 9.8 pct. ved landdagsvalget i april. Hvad Baden-Württemberg angår, havde NPD dog langt fra opstillet i samtlige distrikter ved de lokale valg.

23.–28. – På det italienske forenede socialistpartis kongres går partiets formand Pietro Nenni ind for en ny koalitionsregering med de kristelige demokrater, men der vedtages ikke nogen beslutning herom. På kongressen vælges en ny centralkomite på 121 medlemmer.

31. – Præsident Lyndon B. Johnson meddeler i en TV-udsendelse, at han i håbet om en fredelig løsning af Vietnamkonflikten og ud fra den antagelse, at fredssamtalerne i Paris ved inddragelse af Sydvietnam vil træde ind i en produktiv fase, har givet ordre til, at al bombning af Nordvietnam skal ophøre fra 1/11. Han meddeler videre, at der 6/11 vil blive holdt et møde i Paris, hvor repræsentanter for den sydvietnamesiske regering har adgang til at deltage, og at repræsentanterne for Hanoiregeringen har meddelt, at repræsentanter for den nationale befrielsesfront også vil komme til stede. Præsidenten tilføjer, at det er en forudsætning, at fjenden på ingen måde søger at opnå militære fordele af bombestoppet.

Ved afslutningen af det kinesiske kommunistpartis centralkomites plenarforsamling meddeles, at statspræsident Liu Shaochi er blevet udstødt af partiet og frataget alle sine hverv uden for partiet på grund af kontrarevolutionære forbrydelser.

November 1968

1. – Saigonregeringen meddeler, at Sydvietnam ikke kan støtte USA's ensidige standsning af bombningen af Nordvietnam (se 31/10). – 2. Hanoiregeringen betegner udviklingen som en stor sejr for folket i begge områder af Vietnam og erklærer sig rede til at deltage i en konference med repræsentanter for Nordvietnam, den nationale befrielsesfront, USA og Saigonregeringen. – Sydvietnams præsident Nguyen Van Thieu erklærer i nationalforsamlingen, at hans regering ikke er rede til at deltage i forhandlinger, hvor den nationale befrielsesfront optræder som selvstændig enhed, og derfor ikke vil tage del i de planlagte forhandlinger. Kun direkte samtaler mellem Saigon og Hanoi kan føre til fred. – 3. Den republikanske præsidentkandidat Richard Nixon tilsiger fuld støtte til præsident Johnsons beslutning om bombestop. – NLF accepterer forslaget om at deltage i konferencen mellem de 4 parter og meddeler, at en delegation under ledelse af fru Nguyen Thi Binh, medlem af NLF's centralkomite, rejser til Paris. – 8. Præsident Thieu opstiller følgende betingelser for, at den sydvietnamesiske regering vil deltage i samtalerne i Paris: regeringsrepræsentanter for Syd- og Nordvietnam skal være de egentlige forhandlingspartnere, men i deres delegationer kan være repræsenteret henholdsvis Sydvietnams allierede og NLF. Samtalerne skal udgøre en helt ny fase og ikke blot være en fortsættelse af forhandlingerne mellem USA og Nordvietnam, der har stået på siden 13/5. – 12. Den amerikanske forsvarsminister Clark Clifford udtaler, at USA ikke må sky nogen anstrengelse for at bevæge Sydvietnam til at skifte standpunkt og deltage i samtalerne i Paris. I nødsfald vil USA forhandle uden Sydvietnam i det mindste for at opnå en militær overenskomst med Hanoi. – 13. Sydvietnams informationsminister benægter en udtalelse af forsvarsminister Clifford Clark gående ud på, at præsident Thieu i sidste øjeblik er gået fra et løfte om at deltage i forhandlinger efter bombestoppet og erklærer, at USA for 5 måneder siden sluttede hemmelig overenskomst med Hanoi og først gav præsident Thieu meddelelse herom sidst i oktober. – 27. Præsident Thieu meddeler, at Sydvietnam om kort tid vil sende en delegation til Paris under ledelse af vicepræsident Nguyen Cao Ky for at deltage i en udvidet konference om bilæggelse af Vietnamkonflikten. Sydvietnam vil dermed bevise sin gode vilje, selv om der allerede nu ikke kan være tvivl om, at kommunisterne vil fortsætte kampen under samtalerne. Sydvietnams udenrigsminister Tran Chanh Tanh meddeler, at der mellem Saigon og Washington er truffet overenskomst, hvorefter de sydvietnamesiske delegerede vil være hovedordførere i alle anliggender, der er af principiel betydning for Sydvietnam. De amerikanske delegerede vil på den anden side kunne forhandle under eget ansvar i spørgsmål, der berører de amerikanske stridskræfter. En koalitionsregering i Sydvietnam vil i intet tilfælde blive accepteret af Sydvietnam. – 28. Den nordvietnamesiske regering tager stilling til det amerikanske standpunkt, hvorefter de udvidede fredssamtaler i Paris er en konference mellem to sider. Dette standpunkt tilbagevises, og det fastslås, at forhandlingspartnerne er Hanoi, Washington, NLF og Saigon. – 29. Fra Hongkong meldes, at Vietcong har beordret en ny guerilla- og terroroffensiv mod amerikanske og sydvietnamesiske enheder.

Den tidligere græske ministerpræsident Georgios Papandreou afgår ved døden. – 15. Grækenlands nye forfatning, der 29/9 godkendtes ved en folkeafstemning, træder i kraft, dog ikke bestemmelserne om politiske og individuelle rettigheder.

1.–3. – På Folkealliancens landsmøde i Reykjavik besluttes det at omdanne alliancen fra en valgorganisation til et formelt politisk parti, Folkets enhedsparti,

som skal være Socialistpartiets arvtager. Socialistpartiet har forinden på sit landsmøde vedtaget at nedlægge partiet under forudsætning af, at Folkealliancen omdannes til et politisk parti. Beslutningen medfører en sprængning af Folkealliancen. LO-formanden Hannibal Valdimarsson (se 15/10) nedlægger hvervet som formand for Folkealliancen, og til ny formand vælges fhv. altingsmand Ragnar Arnalds. (Socialistpartiet stiftedes i oktober 1938 efter at en af Det socialdemokratiske partis ledere Hedinn Valdimarsson havde sprængt sit parti og indledet samarbejde med kommunisterne. Ved oprettelsen af Socialistpartiet blev Kommunistpartiet nedlagt. I 1956 sprængte Hannibal Valdimarsson Det socialdemokratiske parti og gik i samarbejde med Socialistpartiet i Folkealliancen). – 9. Det meddeles, at de forhandlinger, der siden begyndelsen af september på regeringens initiativ er foregået mellem repræsentanter for partierne for at opnå enighed om løsningen af de økonomiske problemer er endt uden positivt resultat. – 11. Island sænker kronekursen med 35.2 pct. Herefter er parikursen i forhold til dollar 88 kr. mod 57 kr. siden den foregående devaluering (se 18/11 1967). Samtidig fremsætter regeringen forslag om at ophæve importafgiften på 20 pct. indført ved provisorisk lov 3/9. Forslaget vedtages 12/11. – 12. Altinget vedtager med 35 stemmer mod 14 at bemyndige regeringen til at ansøge om medlemskab af EFTA. – 21. Altinget forkaster med 32 stemmer mod 28 et mistillidsforslag fra oppositionen (Fremskridtspartiet og Folkealliancen). – 25. LO's landsmøde åbnes i Reykjavik. Hannibal Valdimarsson genvælges som formand med støtte fra Socialdemokratiet, Selvstændighedspartiet og størstedelen af Fremskridtspartiet med 200 stemmer, medens den kommunistiske kandidat får 130 stemmer. Af de 15 pladser i centralstyret besætter kommunisterne kun de 4.

4. – Nordirlands premierminister Terence O'Neill, der bl. a. ledsages af indenrigsminister William Craig, forhandler i London med premierminister Wilson om bl. a. urolighederne i Londonderry (se 5/10). Wilson bekræfter Attlees erklæring i underhuset i 1948 om, at der ikke vil blive gjort nogen forandring i Nordirlands forfatningsmæssige status uden Nordirlands frie samtykke. – 5. Premierminister Wilson udtaler i underhuset, at der straks vil blive taget skridt til en reform af den kommunale valgret i Nordirland. – 12. Den nordirske regering giver efter et møde med regeringspartiets parlamentsgruppe meddelelse om en række reformforslag.

5. – Ved præsidentvalget i USA opnår republikanernes kandidat Richard M. Nixon et knebent flertal af vælgerstemmer over demokraternes kandidat, vicepræsident Hubert Humphrey, men får absolut flertal i valgmandskollegiet, der senere foretager det egentlige præsidentvalg. For Nixon afgives efter en opgørelse offentliggjort 18/11 31.284.747 stemmer eller 43.6 pct. af de afgivne stemmer, og han får valgt 302 valgmænd, for Humphrey er tallene 30.948.643 stemmer, 42.9 pct. og 191 valgmænd. Endvidere får George C. Wallace, Det amerikanske uafhængighedsparti, 9.820.896 stemmer, 13.4 pct. og 45 valgmænd. Nixon har flertal i 32 stater, bl. a. California, New Jersey og Illinois, Humphrey i 13 stater, deriblandt New York og Pennsylvania, samt i District of Columbia, og Wallace i 5 stater, sydstaterne Alabama, Arkansas, Georgia, Louisiana og Mississippi.

Ved de samtidig afholdte valg til repræsentanternes hus og en trediedel af senatet bevarer demokraterne flertallet i kongressen, men republikanerne styrker deres position. I repræsentanternes hus er stillingen efter valget 243 demokrater og 192 republikanere mod før valget 247 demokrater og 188 republikanere. I senatet, der før valget talte 62 demokrater og 37 republikanere, er stillingen efter valget 58 demokrater og 42 republikanere. Samtidig med præsidentvalget af-

holdes endvidere guvernørvalg i 21 stater, af hvilke 13 vælger republikansk og 8 demokratisk guvernør. Herefter har 31 af staterne republikansk og 19 demokratisk guvernør, medens stillingen hidtil var 26 republikanske og 24 demokratiske guvernører.

7. – På årsdagen for den russiske oktoberrevolution foranstaltes antisovjetiske demonstrationer i Praha og Bratislava. – 8. Det czekoslovakiske kommunistpartis centralkomites præsidium beskæftiger sig på et møde med spørgsmålet om normaliseringen, herunder bl. a. masseinformationsmediernes virksomhed i den seneste tid og deres ansvar for normaliseringens fortsættelse. – 10. Efter et møde i Praha i den russisk-czekiske venskabsforening kommer det til sammenstød mellem anti- og prorussiske grupper. – 12. Partipræsidiet tager afstand fra de sidste dages demonstrationer og opfordrer befolkningen til at afstå fra aktioner, der strider mod egne politiske, nationale og internationale interesser. – 14.–17. Kommunistpartiets centralkomite holder møde i Praha. Mødet indledes med en tale af førstesekretær Dubček og slutter med vedtagelsen af en resolution om partiets vigtigste opgaver i den nærmeste tid. Såvel af talen som af resolutionen fremgår det, at bestræbelserne vil være rettet mod at gennemføre den af Sovjetunionen krævede normalisering samtidig med, at man i det omfang, det er muligt, vil fastholde reformprogrammet fra januar. Inden for præsidiet (21 mand) oprettes et eksekutivudvalg på 8 mand, bestående af Dubček, præsident Černik, nationalforsamlingens præsident Smrkovsky, præsident Svoboda, den slovakiske partileder Gustav Hušak, formanden for den nationale front Evzen Erban, Stefan Sadovsky og Lubomir Strougal. Den sidste, tidligere indenrigsminister under præsident Novotny, har afløst den liberale Zdenek Mlynar som medlem af partipræsidiet. – 18. Studenterne i Praha og andre universitetsbyer iværksætter forelæsningsstrejker som protest mod indskrænkningerne i reformprogrammet. En del af arbejdernes organisationer erklærer sig solidariske med studenterne. – 20. Partipræsidiet, præsidiet for nationalforsamlingen og fagforeningerne samt regeringen advarer mod de mulige konsekvenser af omfattende aktioner. – 21. Studenterstrejken slutter, efter at regeringen har lovet at undersøge studenternes ønsker og givet tilsagn om en forbedring af kontakten mellem regeringen og studenterne.

François Mitterrand nedlægger sit hverv som formand for den franske venstreføderation.

7.–8. – Det italienske socialistpartis nyvalgte centralkomite holder sit første møde. Det lykkes ikke at opnå enighed om et program. Centralkomiteen går imidlertid ind for en ny koalitionsregering med de kristelige demokrater. Pietro Nenni vælges til præsident for centralkomiteen. – 19. Giovanni Leones kristelig-demokratiske mindretalsregering (se 25/6) demissionerer med den motivering, at den har løst sin begrænsede opgave at føre regeringen videre efter valget i maj, indtil der kunne dannes en ny koalitionsregering. – 26. Præsident Saragat anmoder det kristelig-demokratiske partis generalsekretær Mariano Rumor om at danne regering.

13. – USA, som 15/10 havde suspenderet de diplomatiske forbindelser med militærjuntaen i Panama (se 11/10) anerkender regimet efter konsultationer med andre OAS- stater.

15. – Den kristelige demokratiske Union (CDU) udpeger forsvarsminister Gerhard Schröder som partiets kandidat ved det kommende valg af Den tyske Forbundsrepubliks præsident. Socialdemokratiets kandidat er justitsminister Gustav Heinemann. Normalt skulle valget finde sted i efteråret 1969, men forbundspræsident Lübke har meddelt, at han vil træde tilbage før udløbet af valgperioden.

18. – Rhodesia har forkastet de sidste britiske forslag til en løsning af konflikten med Storbritannien (se 9/10).

19. – I Mali afsætter hæren Modibo Keita, der har været statens præsident siden Mali for 8 år siden blev uafhængig, og som i hele perioden har ført en socialistisk politik. – 20. Der dannes en 14 mands militær befrielseskomite med løjtnant Moussa Traore i spidsen og med kaptajn Yoro Diakite som vicepræsident. Diakite overtager også posten som ministerpræsident.

Forbundsregeringen meddeler, at D-marken ikke vil blive opskrevet, men at regeringen vil sikre indre prisstabilitet ved skattepolitiske foranstaltninger; dette vil samtidig være et effektivt bidrag til forbedring af den internationale betalingsbalancesituation. Næste dag meddeles, at merværdiafgiften på importen og refusionen af merværdiafgiften af eksporten vil blive nedsat fra 11 til 7 pct. I første halvdel af november har forventninger om en revaluering af marken og en devaluering af den franske franc fremkaldt store kapitalbevægelser til Vesttyskland og et stærkt pres på de franske reserver. I den franske nationalforsamling meddeler premierminister Couve de Murville, at budgetunderskuddet for 1969 vil blive reduceret med ca. 2 milliarder til ca. 10 milliarder francs. – 22. De 10's gruppe arrangerer på et møde i Bonn en standby kredit på 2.000 mill. dollars til støtte for francen. Den britiske finansminister Roy Jenkins giver underhuset meddelelse om en række forbrugsbegrænsende foranstaltninger, bl. a. en deponeringsordning for importørerne. – 23. Den franske regering under forsæde af præsident de Gaulle beslutter, at francen ikke skal devalueres. – 24. Præsident de Gaulle giver i en radiotale meddelelse om besparelser på budgettet, så der sker en halvering af det oprindelige underskud. Eksporten skal begunstiges, og der indføres valutakontrol og pris- og lønstop.

December 1968

1. – Efter at Japans premierminister Eisaku Sato 27/11 er blevet genvalgt som formand for de liberale demokrater, foretager han en omdannelse af regeringen, hvorved Kiichi Aichi bliver udenrigsminister, Takeo Fukuda finansminister og Masayoshi Ohira minister for udenrigshandel og industri.

Formanden for det burmesiske revolutionsråd, general Nu Win, har haft samtaler med politiske ledere, bl. a. den tidligere premierminister U Nu, med henblik på udarbejdelsen af en ny forfatning.

4. – Israelske fly angriber irakiske stillinger i det nordlige Jordan som gengældelse for artilleribombardement af israelske landsbyer 2/12. En talsmand for den ægyptiske regering udtaler, at Ægypten ikke kan tolerere dette i det uendelige, men flyvetogter mod Jordan vil ikke provokere Ægypten til ny krig. – 26. To arabere ødelægger et israelsk passagerfly i Athens lufthavn med maskingeværild og håndgranater, en passager omkommer. Gerningsmændene arresteres. Folkefronten for Palæstinas Befrielse, en af de arabiske partisanorganisationer, erklærer sig ansvarlig for angrebet. – 28. Israelske helikoptere landsætter militære afdelinger i den internationale lufthavn i Beirut i Libanon og ødelægger 13 fly tilhørende Middle East Airways og andet materiel som gengældelsesforanstaltning. Israel begrunder aktionen mod Libanon med, at de to arabere, der ødelagde et israelsk fly i Athen var medlemmer af en partisanorganisation, der har hovedsæde i Libanon og tolereres af den libanesiske regering. Libanon indbringer sagen for FN;s sikkerhedsråd. – 30. Den russiske ambassadør i Paris Valerian Zorin tilslutter sig en udtalelse af den franske udenrigsminister Debré for fælles aktion af de 4 stormagter for at genoprette freden i Mellemøsten på basis af FN-resolutionen, som kræver de isralske styrkers tilbagetrækning fra arabisk territorium.

6. – Pravda angriber USA for at forsøge at forstærke spændingen i Sortehavsområdet ved planen om at sende to amerikanske destroyere gennem Bosporus. En talsmand for den amerikanske flåde bekræfter, at det er hensigten snart at sende to destroyere til Sortehavet for at afholde rutinemæssige manøvrer. 9/12 meddeles, at de to destroyere er ankommet til Sortehavet.

8. – Vicepræsident Ky ankommer til Paris i spidsen for den sydvietnamesiske delegation til fredssamtalerne (se 1/11) Ky skal være »koordinator«, medens den egentlige, daglige leder af delegationen er Pham Dang Lam. Samtalerne kommer imidlertid ikke i gang inden årets udgang, idet Sydvietnam modsætter sig, at den nationale befrielsesfront optræder som en selvstændig enhed under forhandlingerne. – 19. USA advarer Hanoi om, at en offensiv af Vietcong mod Saigon vil kunne medføre afbrydelse af »alvorlige samtaler« i Paris og måske genoptagelse af bombningen af Nordvietnam.

Ved præsidentvalget i Venezuela 1/12 har Rafael Caldera Rodriguez, de kristelige demokrater, med 31.000 stemmers flertal vundet over Gonzalo Barrios, kandidat for det demokratiske aktionsparti, der har regeret Venezuela siden 1958. Caldera, der er jurist og sociolog, er den anden kristelig demokratiske præsident i Latinamerika – den første er præsident Frei, Chile. Den tidligere diktator Pérez Jimenez opnår i en valgkamp, som han fører fra sit eksil i Spanien, en plads i senatet.

11. – Nordirlands indenrigsminister William Craig (se 5/10) træder tilbage. Craig betragtes som tilhænger af den hårde protestantiske kurs i striden med Nordirlands katolske mindretal, hvis krav om ligeberettigelse premierminister Terence O'Neill har lovet at imødekomme.

12. – Richard Niwon (se 5/11) der 20/1 1969 indsættes som USA's 37. præsident, præsenterer sit kabinet: Udenrigsminister William P. Rogers, forsvarsminister Melvin Laird, finansminister David Kennedy (bankmand fra Chicago, ikke i familie med afdøde præsident Kennedy), transportminister John Volpe (Massachussets guvernør), sundheds- og undervisningsminister Robert Finch, generalpostmester Winton Blount (den eneste sydstatsmand i kabinettet), Attorney General (rigsadvokat) John Mitchell, handelsminister Maurice Stans, boligminister George Romney (Michigans guvernør), landbrugsminister Clifford Hardin, arbejdsminister George Schultz og indenrigsminister Walter Hickel. Nixon har også udpeget en række personlige rådgivere, bl. a. professor Henry A. Kissinger, Harvard universitet, som rådgiver i nationale sikkerhedsanliggender. Alle medlemmer af Nixons kabinet er republikanere, skønt han har gjort forsøg på at få en eller flere demokratiske ministre i kabinettet. Det er heller ikke lykkedes at finde en neger til en ministerpost.

15. – Ved parlamentsvalget i Luxembourg går de liberale stærkt frem i antal mandater og det kommunistiske parti (et af de få kommunistpartier i verden, der billigede invasionen i Czekoslovakiet) i stemmer. De hidtidige koalitionspartier det kristelig-sociale parti (PCS) og socialisterne bevarer dog uden vanskelighed flertallet, men efter valget er der også mulighed for en koalition af PCS og det liberale parti. Stillingen i det nye parlament er: PCS 21 (før 22), socialister 18 (21), liberale 11 (6), kommunister 6 (5). I det gamle parlament havde den uafhængige folkebevægelse desuden 2 mandater. Valget foregår i en vanskelig økonomisk situation, der i oktober medførte Pierre Werners koalitionsregerings demission.

For at bekæmpe ny spænding og uro blandt de franske studenter udsteder undervisningsminister Edgar Faure et dekret, der giver rektorerne ved de franske universiteter ekstraordinære beføjelser. De kan herefter i yderste fald udelukke stu-

denter fra alle franske universiteter i indtil 5 år. Uroen er blusset op igen til trods for, at Faure har fået gennemført en lov, der bl. a. åbner mulighed for indtil 50 pct. studenterrepræsentation.

Efter et nederlag i kongressen i en sag om ophævelse af den parlamentariske immunitet for et medlem af oppositionen suspenderer Brasiliens præsident marskal Artur da Costa e Silva forfatningen af 1967 og indfører undtagelsestilstand. Der meldes om mange arrestationer af politikere og journalister, bl. a. af den tidligere præsident Juscelino Kubitschek, der dog snart løslades, og af den tidligere guvernør i provinsen Guanabara-Rio, Carlos Lacerda, der medvirkede med marskal Castelo Brancos overtagelse af magten i 1964 efter præsident Goulart, men i 1967 skabte Frente Ampla bevægelsen til støtte for sin kampagne for at blive præsident.

18. – Den nye italienske regering under Mariano Rumor, der tæller i alt 83 medlemmer (27 ministre og 56 undersekretærer), idet der ved sammensætningen har måttet tages hensyn til de forskellige »strømninger« inden for såvel det kristelig- demokratiske parti som socialistpartiet, får tillidsvotum i senatet (181 stemmer mod 119). 23/12 giver deputeretkammeret regeringen et tillidsvotum med 351 stemmer mod 247.

20. – Ved en omdannelse af den polske regering udnævnes chefen for statens planlægningskommission Stefan Jedrychowski til udenrigsminister i stedet for Adam Rapacki, udenrigsminister siden 1956.

23. – De 82 overlevende besætningsmedlemmer fra det amerikanske efterretningsskib »Pueblo« (se 23/1) løslades af den nordkoreanske regering. Den amerikanske regering har for at opnå deres frigivelse efter 11 måneders fangenskab måttet underskrive en erklæring, hvori det indrømmes, at »Pueblo« havde krænket Nordkoreas søterritorium og drevet spionage. Efter løsladelsen erklærer udenrigsminister Dean Rusk, at dokumentet er værdiløst, da det alene er underskrevet for at opnå besætningens frigivelse, og »Pueblo«s chef udtaler, at »Pueblo« på intet tidspunkt havde befundet sig inden for territorialgrænsen.

Det franske socialistiske parti beslutter at opløse sig selv og danne et nyt parti på bredere basis, idet det er hensigten at søge en sammenslutning med de politiske klubber, der er tilsluttet venstrefoderationen. Guy Mollet, der har været det socialistiske partis generalsekretær siden 1946, erklærer, at han ikke vil søge noget hverv i det nye parti.

27. – Den amerikanske atomenergikommission meddeler, at Kina har gennemført sin 8. kerneeksplosion i Lop Nor i Sinkiang provinsen.

Det amerikanske rumskib Apollo 8 med astronauterne Borman, Lovell og Anders vender i god behold tilbage til jorden efter under en 147 timers rumfærd at have omkredset månen 10 gange.

DANMARK

Oktober 1968

1. – Det nye folketingsår åbnes af aldersformanden Aksel Larsen (s.f.), der leder valget af præsidium. Til formand genvælges Karl Skytte (r.v.), til 1., 2., 3. og 4. næstformand henholdsvis Kaj Andresen (s.), Hanne Budtz (k.f.), Simon From (v.) og Morten Lange (s.f.).

Statsminister Hilmar Baunsgaard giver derefter tinget den i grundlovens § 38 omhandlede redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger. Han slutter redegørelsen med at udtale, at indkomstudviklingen i det kommende år bliver bestemmende for, i hvor høj grad det skal lykkes at fastholde den påbegyndte stabilisering af landets økonomi. Regeringen forventer, at alle ansvarlige ved deres økonomiske handlemåde vil gøre det muligt for folketinget at samle sig om det egentlige, nemlig den reformpolitik, der skal danne grundlaget for den fremtidige udbygning af samfundslivet.

Regeringen har 30/9 besluttet, at registrering i politiets kartoteker ikke må finde sted alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Det radikale venstres folketingsgruppe har til formand i stedet for Karl Skytte (se 30/8) valgt Bernhard Baunsgaard og til politisk ordfører Niels Helveg Petersen.

2. – Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag om forlængelse af avancestoplovgivningen (se 15/2), der udløber 1/11, til 1/7 1969, dog med visse lempelser. Der gives adgang til at forhøje bruttoavancen med stigninger i lejeudgiften for lokaler og i den overenskomstmæssige løn efter 18/11 1967. Endvidere skal bruttoavancen kunne forhøjes med beløb, der svarer til de ved rationalisering efter 1/11 indvundne besparelser i udgiften til direkte arbejdsløn og besparelser i forbrug af materialer og råvarer. Samtidig fremsætter ministeren forslag til lov om vejledende priser m. v., hvorefter det generelle prisstop for tjenesteydelser ophæves, dog med hjemmel for monopoltilsynet til i særlige tilfælde at fastsætte, at prisen pr. 31/10 ikke må overskrides. Anmeldelsespligten for vejledende videresalgspriser bevares til 1/7 1969, men forbudet mod forhøjelser ophæves. Poul Dam (s.f.) fremsætter forslag om uændret forlængelse af avancestoploven og loven om vejledende priser og prisstop for tjenesteydelser til 1/2 1969 med det formål at give folketinget tid til at vedtage nye, varigere love. Forslaget tages tilbage ved 2. behandling 23/10. Regeringsforslagene vedtages enstemmigt 25/10, idet dog s., s.f. og vs. undlader at stemme om det første og vs. om det sidste.

Socialminister Nathalie Lind fremsætter forslag om forhøjelse (ved indregning af det midlertidige tillæg som kompensation for forhøjelsen af momsen fra 10 til 12½ pct.) af grundbeløbet for indtægtsbestemt folkepension, invalidepension og enkepension samt af invalidepensionslovens satser for invaliditetsbeløb, erhvervsudygtighedsbeløb, bistand- og plejetillæg og invaliditetsydelse. Endvidere foreslås en forhøjelse af beløbet til personlige fornødenheder til pensionister på alderdomshjem og plejehjem. Forslagene vedtages enstemmigt 6/12.

Søgaard (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om en forbedret aflønningsordning for de indkaldte værnepligtige (1. behandling 23/10).

Poul Dam (s.f.) fremsætter lovforslag om nedsættelse af valgretsalderen til folketinget til 18 år, og Sigsgaard (vs.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af valgretsalder og myndighedsalder til 18 år (1. behandling 13/11 sammen med regeringsforslaget (se 6/11) om nedsættelse af valgretsalderen til folketinget til 20 år).

K. Axel Nielsen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af stiftelsen og sammenbruddet af sammenslutningen Boss of Scandinavia. Ved 1. behandling 29/10 udtaler handelsminister Knud Thomsen, at regeringen, når den verserende retssag er afsluttet ved byretten, vil lade de derigennem fremkomne oplysninger indgå i en overvejelse om at lade et sagkyndigt udvalg gennemgå materialet med henblik på eventuel ændring af lovgivning eller administrativ praksis.

Arne Larsen (s.f.) fremsætter forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1968–69 (forhøjelse af boligfonden) (1. behandling 22/10).

3. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. Forslaget går ud på dels at ophæve reglerne om særlig indkomstbeskatning af fortjeneste indvundet ved modtagelse af en erstatnings- eller forsikringssum i anledning af en indtruffen skade eller i anledning af ekspropriation vedrørende fast ejendom, dels at negativ almindelig indkomst skal kunne fradrages i særlig indkomst erhvervet i samme indkomstår. Forslaget vedtages 13/12 med 91 stemmer mod 66 (s., s.f. og vs.).

Finansministeren fremsætter endvidere forslag om ændringer som følge af kildeskattens ikrafttræden i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber, kontrolloven og lov om beskatningen af renteforsikringer m. v., der alle vedtages enstemmigt 7/11, og genfremsætter forslag til lov om stempelafgift (se 7/5) og forslag til lov om retsafgifter (se 8/5).

Indenrigsminister Poul Sørensen genfremsætter forslag til lov om vandforsyning.

Justitsminister Thestrup genfremsætter forslag til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forslag om ændring af myndighedsloven (se 14/5) samt forslag til lov om filmcensur (se 8/5) og forslag om ændring af forskellige lovbestemmelser om retsafgift m. v. (se 8/5). Som et alternativ til regeringsforslaget om ægteskabs indgåelse og opløsning fremsætter Poul Dam (s.f.) forslag til lov om faste samlivsforhold og deres opløsning. Forslaget vil bl. a. legalisere »storfamilier« (1. behandling 18/10).

Grønlandsminister A. C. Normann genfremsætter forslag til lov om erhverv i Grønland (se 20/3).

K. B. Andersen (s.) fremsætter forslag om ændring af folkeskolelovens forsøgsparagraf, så der bliver øget adgang til at gennemføre forsøg med undervisningsdifferentiering. (1. behandling 22/10).

Gert Petersen (s.f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning vedrørende Danmarks forhold til Den nordatlantiske Traktat (forberedelse til opsigelse af Danmarks medlemsskab og til afholdelse af vejledende folkeafstemning om den eller de sikkerhedspolitiske løsninger, der på baggrund af forhandlinger med de øvrige medlemsstater måtte blive foreslået af regeringen eller af partier i folketinget). (1. behandling 31/10).

4. – Folketinget afslutter en 2 dages debat om statsministerens åbningstale. Regeringspartiernes ordførere Haunstrup Clemmensen (k.f.), Henry Christensen (v.) og Niels Helveg Petersen (r.v.) gentager statsministerens opfordring til oppositionen om samarbejde, men fhv., statsminister J. O. Krag, der taler på socialdemokratiets vegne, hævder, at regeringens mangel på samarbejdsvilje grænser til foragt for folketinget, og der konstateres i det hele stor forskel på flertallets og oppositionens vurdering af den økonomiske politik og beskæftigelsessituationen. Løsgængeren Kai Moltke (socialistisk arbejdsfællesskab) foreslår en dagsorden om afskaffelse af moms på fødevarer, medicin, vand, varme, el, uddannelseslitteratur m. m., men dagsordensforslaget forkastes med 152 stemmer mod 2 (Kai Moltke og Hanne Reintoft), medens 3 (vs. og grønlænderen Rosing) undlader at stemme.

8. – Folketinget behandler en forespørg-

sel til statsministeren af Aksel Larsen med flere SF-medlemmer i anledning af bevillingen til landbrugets dispositionsfond (se 5/9). Aksel Larsen hævder, at regeringen og finansudvalgets flertal har handlet i strid med grundlovens § 46. Statsminister Hilmar Baunsgaard afviser påstanden om, at der er tale om en forfatningsstridig handling, men erklærer, at regeringen er rede til en nærmere drøftelse af spørgsmålet om finansudvalgets kompetence, og efter en livlig debat, hvori bl. a. den tidligere formand for finansudvalget Lysholt Hansen (s.) tager ivrig del, opnås der enighed om, at folketingets udvalg for forretningsordenen suppleret med repræsentanter for partierne i finansudvalget skal tage sagen op.

10. – Minister for nedrustningsspørgsmål K. Helveg Petersen fremsætter forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af traktaten om ikke-spredning af kernevåben af 1/7 1968. Forslaget vedtages enstemmigt 29/11.

11. – Aksel Larsen (s.f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af forbrugsskatter: nedsættelse af momsen fra 12½ til 11⅑ pct. og reduktion eller ophævelse af en række andre forbrugsafgifter. Ved 1. behandling 24/10 afviser finansminister Poul Møller forslaget, der på årsbasis vil betyde en nedgang i statens indtægter på 2.800 mill. kr.

Dansk Arbejdsgiverforening og LO indgår en rammeaftale for de forestående overenskomstforhandlinger.

Formanden for Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, godsejer A. U. Juhl, udtaler, at de på forhånd må afvise de bebudede krav fra fagbevægelsen om arbejdstidsnedsættelse og forhøjelse af lønningerne.

Danmarks Rederiforening afslutter enslydende hovedaftaler med Dansk Styrmandsforening, Radiotelegrafistforeningen af 1917, Maskinmestrenes Forening og Sø-Restaurationsforbundet (se 23/7). Ved aftalerne indføres ret til kollektiv opsigelse.

13. – På et stævne af konservative gymnasiaster udtaler folketingsmand, direktør Haunstrup Clemmensen (k. f.), at industrielt demokrati er en nødvendighed.

14. – Udenrigsministeriet offentliggør supplement for 1966–67 til »gråbogen« om Danmarks sikkerhedspolitik 1948–66.

15. – Regeringen beslutter at gennemføre en perspektivplanlægning frem til 1985. Den skal tilrettelægges gennem regeringens planlægningsudvalg under forsæde af arbejdsminister Lauge Dahlgaard og en særlig »styringsgruppe« af embedsmænd.

Vivike (s.f.) fremsætter forslag om ændring af lov om skibes bemanding (1. behandling 1/11 sammen med forslag om ændring af lov om skibes bemanding og forslag om ændring i sømandsloven, begge fremsat 4/10 af Hanne Reintoft og Kai Moltke (socialistisk arbejdsfællesskab)).

16. – Indenrigsminister Poul Sørensen fremsætter forslag om ændring af lov om revision af den kommunale inddeling. Landet uden for hovedstadsområdet (København, Frederiksberg og Københavns amt) foreslås inddelt i 13 amtskommuner omfattende såvel sogne- som købstadkommuner. Bornholms og Frederiksborg amter opretholdes som selvstændige amtskommuner i deres nuværende udstrækning, Roskilde amt med visse grænseregulering-er. Der oprettes en ny amtskommune bestående af Holbæk amt med undtagelse af Samsø og Sorø amt med undtagelse af nogle kommuner, der indgår i en ny amtskommune omfattende Maribo amt og Præstø amt. Fyn bliver én amtskommune ved sammenlægning af Odense og Svendborg amter, og også de sønderjyske amter sammenlægges til én amtskommune. Ribe amt opretholdes med en række grænseændringer som én amtskommune, Vejle amt ligeledes. Der dannes en ny amtskommune bestående af Ring-

køb ing amt, størsteparten af Thisted amt og en række kommuner i Viborg amt. Århus amt sammenlægges med hovedparten af Skanderborg amt og nogle kommuner fra Randers amt og Viborg amt samt Samsø fra Holbæk amt. Der oprettes en amtskommune bestående af Randers amt og Viborg amt med undtagelse af de kommuner, der sammenlægges med Ringkøbing amt og Århus amt, samt 8 kommuner fra Ålborg amt. Endelig sammenlægges Hjørring amt og Ålborg amt samt nogle kommuner i Thisted amt til én amtskommune. Indenrigsministeren understreger, at forslaget er tænkt som udgangspunkt for en fri og åben forhandling i tinget. En anden vigtig ændring i lovforslaget angår sammenlægningen af sognekommuner, hvor den gældende lov bygger på det hovedprincip, at de sognekommunale inddelingsproblemer skulle løses af kommunerne selv ved indbyrdes forhandlinger. Efter henstilling fra landkommunernes organisation foreslås bestemmelser, hvorefter spørgsmålet om sammenlægning af landkommuner lægges ind under kommunalreformkommissionen og i sidste instans afgøres af indenrigsministeren. Indenrigsministeren giver til sidst en oversigt over regeringens planer med hensyn til den fremtidige opgave- og byrdefordeling og nævner bl. a., at der vil blive gennemført en amtskommunal indkomstskat for at sætte de nye amtskommuner i stand til at løse de større opgaver, der vil blive henlagt til dem.

K. B. Andersen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning vedrørende fremtidsplanlægning og forslag til folketingsbeslutning om fremme af forskning og produktudvikling i erhvervslivet og fremme af kontakten mellem erhvervslivet og forskningen (1. behandling 15/11).

Karl Max Rasmussen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om bortfald af studieafgifter ved de private lærerseminarier og seminarierne for børnehave- og fritidspædagoger. Ved 1. behandling 7/11 forkastes et dagsordensforslag af Kjær Rasmussen (vs.), der opfordrer regeringen til gennem en ændring af tilskudsreglerne snarest muligt og senest 1/8 1969 at afskaffe studieafgifterne ved de private lærerseminarier og seminarierne for børnehave- og fritidspædagoger, med 100 stemmer mod 2.

18. – LO beslutter på et repræsentantskabsmøde at nedsætte et udvalg med repræsentanter for fagbevægelsen, socialdemokratiet og kooperationen til at foretage en kulegravning af begrebet »økonomisk demokrati«.

19.–20. – På et møde i Oslo af de nordiske statsministre og Nordisk Råds præsidium, i hvilket fra Danmark også deltager markedsminister Nyboe Andersen, opnås enighed om, at den præliminære rapport om udvidet økonomisk samarbejde fra embedsmandsudvalget skal afgives inden 1/1 1969 og oversendes til rådets præsidium og økonomiske udvalg senest 15/1 1969, hvorefter et fællesmøde af statsministrene, præsidiet og det økonomiske udvalg skal søges afholdt omkring 1/2 1969. På mødet drøftes endvidere den fortsatte behandling af forslagene om en storlufthavn og en fast forbindelse i Øresundsområdet. Statsminister Hilmar Baunsgaard udtaler efter mødet, at den danske regering i hvert fald inden Nordisk Råds session i Stockholm i begyndelsen af marts 1969 vil have taget en principbeslutning om placering af storlufthavnen og en fast forbindelse over Øresund samt om en Store-Bæltsbro.

22. – Regeringen beslutter, at hærens materielforvaltning skal flytte til Hjørring.

Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund har formuleret følgende krav til arbejdsgiverne ved de forestående overenskomstforhandlinger: en minimumsløn på 450 kr. om ugen, 40 timers arbejdsuge med fuld lønkompensation for arbejdstidsnedsættelsen, forhøjelse af feriegodtgørelsen fra 7,25 pct. til 10 pct. af lønnen, forhøjelse af dyrtidsportionen fra 20 til 30 øre pr. time, forhøjelse af ungarbej-

dernes lønninger samt oprettelse af en afskedigelsesfond og en uddannelsesfond, begge finansieret af arbejdsgiverne.

23. – Ved Den internationale Domstol i Haag indledes den mundtlige procedure i sagen om kontinentalsoklen i Nordsøen, hvor Vesttyskland har nedlagt påstand om, at retten skal erklære ligeafstandsprincippet, der vil give Danmark og Holland væsentlig større dele af soklen end Vesttyskland, for ugyldig og anmode parterne om at finde et andet inddelingsgrundlag.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring af ligningsloven med virkning fra og med indkomståret 1968. I overensstemmelse med den boligpolitiske aftale af 18/1 1966 foreslås lejeværdien af egen bolig i enfamilieshuse forhøjet fra $2^1/_2$ til $2^3/_4$ pct. af ejendomsværdien, og reglerne om bevillingsmæssig indkomstnedsættelse for skatteydere, der første gang har etableret eller overtaget en selvstændig erhvervsvirksomhed, foreslås ændret, således at nedsættelsen kan udgøre indtil 5.000 kr. mod hidtil 3.000 kr. Ligesom for skatteåret 1968–69 bliver der efter lovforslaget for skatteåret 1969–70 tale om et reguleringsfradrag for skatteydere, der ved skattefradragsreglens bortfald er gået glip af et særlig stort skattefradrag i 1968. Endelig foreslås særlige regler for personer, der på grund af alder eller alvorlig sygdom opgiver deres stilling eller erhverv med en væsentlig indtægtsnedgang til følge, med det formål at give sådanne personer en lettelse i stedet for den lettelse, de ville have opnået, hvis kildeskatten var trådt i kraft allerede 1/1 1969. Lovforslaget vedtages enstemmigt 6/12.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til lov om investeringsfradrag i den skattepligtige indkomst i egnsudviklingsområderne, d. v. s. Thisted, Hjørring, Aalborg, Tønder og Bornholms amter. Investeringsfradraget fastsættes til 5 pct. årligt og skal gælde indkomstårene 1970, 1971, 1972 og 1973 for arbejder fuldført i tiden 1/10 1968–31/12 1970.

Indenrigsminister Poul Sørensen fremsætter forslag om ændring af lov om dansk indfødsret, foranlediget af rekommandationer fra Nordisk Råd om lempelse af den bestående adgang for nordiske statsborgere til at erhverve statsborgerret i en anden nordisk stat. Desuden tilsigter forslaget at bringe den danske indfødsretslovgivning i overensstemmelse med bestemmelserne i en af FN i 1961 vedtagen konvention om begrænsning af statsløshed. Forslaget vedtages enstemmigt 3/12.

Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag til en beredskabslovgivning om krigsforsikring af fast ejendom og løsøre.

24. – Arbejdsminister Lauge Dahlgaard fremsætter forslag til lov om i indeværende og de to følgende finansår at stille i alt 20 mill. kr. til rådighed som støtte til omskoling af arbejdskraft, og handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag om ændringer i lov om egnsudvikling med tilskud på indtil 25 pct. til anlægsudgiften til industri- og servicevirksomheder inden for en ramme af 20 mill. kr. hvert finansår. (se også finansministerens lovforslag om investeringsfradrag 23/10).

Landbrugsminister Peter Larsen genfremsætter forslag om ændring af vandløbsloven og det dermed sammenhængende forslag om ændring af lov om vandløbsretter (se 12/2).

25. – Minister for teknisk samarbejde med udviklingslandene K. Helveg Petersen fremsætter forslag om ændring af lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene, hvorefter maksimumsbeløbet for statslån til bistandsprojekter med dansk indsats m. v. forhøjes fra 800 til 1.200 mill. kr.

Kai Moltke (socialistisk arbejdsfællesskab) fremsætter forslag om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder (1. behandling 26/11).

I forbindelse med en forespørgsel til statsministeren af vs'erne Sigsgaard og

Kjær Rasmussen i anledning af ordensreglerne på Rønde Kursus, stiller Kjær Rasmussen dagsordensforslag, der opfordrer regeringen til at drage omsorg for, at der ikke på statsunderstøttede institutioner findes bestemmelser, der på urimelig måde griber ind i den personlige frihed. Forslaget forkastes med 102 stemmer mod 2.

Dansk Arbejdsgiverforenings hovedbestyrelse vedtager arbejdsgivernes oplæg til overenskomstforhandlingerne: 2-årige overenskomster og bortfald af den automatiske dyrtidsregulering under den forudsætning, at tilsvarende reguleringer også bortfalder for andre aktive indkomstgrupper.

30. – I et svar på et spørgsmål af Bodil Koch (s.) til justitsministeren, om han deler finansminister Poul Møllers opfattelse, at ekspropriation til boligformål er i strid med grundlovens § 73, udtaler justitsministeren, at finansministeren (i en diskussion med fhv. finansminister Grünbaum) ikke har givet udtryk for, at enhver ekspropriation til boligformål er grundlovsstridig, og erklærer sig enig med finansministeren i, at ekspropriationen tillige må tjene et offentligt formål.

Der sluttes forlig mellem regeringen og organisationerne om lønningerne til kildeskattedirektoratets ledere (se 7/9). Kompromisset går ud på, at der i indkøringsperioden sikres de pågældende et særligt tillæg til lønnen.

31. – I folketinget fremsætter udenrigsminister Hartling, nedrustningsminister K. Helveg Petersen, forsvarsminister Ninn-Hansen og markedsminister Nyboe Andersen redegørelser for den udenrigspolitiske, herunder den sikkerhedspolitiske og markedspolitiske situation, foranlediget af forespørgsler fra regeringspartierne, fra socialdemokratiet og fra socialistisk folkeparti. Debatten forløber uden overraskelser, indtil den radikale ordfører Arne Stinus i sin tale foreslår oprettelse af et dansk handelskammer i DDR og afskaffelse af kontrolrådspas for østtyskere, som rejser til Danmark. Den socialdemokratiske ordfører Per Hækkerup erklærer på denne foranledning, at socialdemokratiet er enig med den radikale ordfører på dette punkt og foreslår en dagsorden, der optager disse to og et par andre af Stinus nævnte ønsker. Forinden har såvel s.f. som vs. stilles dagsordensforslag. S.f. foreslår en væsentlig forøgelse af Danmarks bidrag til FN's virksomhed, og at den danske delegation til FN skal stille sig solidarisk med de nye staters bestræbelser for at opnå ligeberettigelse med de mere begunstigede lande og med de frihedsbevægelser, der kæmper for folkeslagenes selvbestemmelsesret og politiske frihed. Vs. opfordrer regeringen til at foranledige, at alternativer til Danmarks nuværende sikkerhedspolitik undersøges med henblik på at indgå som valgmuligheder i en folkeafstemning. Efter at Per Hækkerup har fremsat sit dagsordensforslag foreslår Poul Schlüter på regeringspartiernes vegne en dagsorden om styrkelse af FN som et centralt mål for dansk udenrigspolitik. Fhv. statsminister J. O. Krag opfordrer folketingets formand til uanset afværgedagsordenen at lade den socialdemokratiske dagsorden komme til afstemning, men dette afvises med 92 stemmer mod 70, og Per Hækkerup stiller derefter sit dagsordensforslag som ændringsforslag om en tilføjelse til regeringspartiernes dagsordensforslag. Per Hækkerups ændringsforslag forkastes med 91 stemmer mod 67, og regeringspartiernes dagsorden vedtages derefter med 91 stemmer mod 2 (socialistisk arbejdsfællesskab), medens 65 (s., s.f. og vs.) undlader at stemme.

November 1968

4. – 2183 arbejdere på Odense Stålskibsværft og Lindøværftet bliver i arbejdsretten idømt en bod, 7 kr. pr. strejketime for faglærte og 6 kr. for ufaglærte, for deres deltagelse i den ulovlige arbejdsnedlæggelse i forbindelse med demonstrationen i maj mod regeringens indgriben i søfartskonflikten (se 24/5). Arbejdsrettens afgørelse ventes at få betydning for ca. 70 lignende sager fra en lang række virksomheder i København og provinsen.

5. – Statsbanerne tilstiller trafikministeren en betænkning, der tilsigter en forenkling af DSB's organisation og administrationsapparat. Bl. a. foreslås ophævelse af distriktsordningen. Betænkningen opridser en ny struktur inden for DSB med klarere opgavefordeling. Der bliver langt færre melleminstanser end hidtil, og der lægges vægt på en langt større delegering af ansvaret nedefter.

6. – Indenrigsminister Poul Sørensen fremsætter forslag om nedsættelse af valgretsalderen fra 21 til 20 år, idet han henviser til, at valgretsalderen i de andre nordiske lande efter en rekommandation fra Nordisk Råd er blevet nedsat til 20 år, og at myndighedsalderen i de nordiske lande nu også søges nedsat til 20 år (se også 2/10).

Justitsminister Thestrup fremsætter forslag om ændring af myndighedsloven (nedsættelse af myndighedsalderen fra 21 til 20 år).

7. – Chr. Madsen (s. f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om førtidspension for personer over 60 år, i særlige arbejdsløshedsområder over 55 år (1. behandling 6/12 sammen med et socialdemokratisk forslag til beslutning om gennemførelse af en pensionsreform).

8. – Færøernes lagmand 1959–63 og siden 1967 Peter Mohr Dam (s.) afgår ved døden 70 år gammel. Til ny lagmand og formand for landsstyret vælges 20/11 den 73-årige Kristjan Djurhuus, sambandspartiet, der var lagmand 1950–59. Til landsstyret genvælges i øvrigt Samuel Petersen, det gamle selvstyreparti, og nyvælges socialdemokraterne Vilhelm Martin Sørensen og Jacob Lindenskov (se 21/1 1967).

Borgmester Fenneberg, formanden for Bymæssige Kommuner, udtaler frygt for, at man er i færd med at gøre fremtidens kommuner så store, at det bliver vanskeligt at bevare kommunestyret i den form, vi kender i dag. Han hævder, det er uklogt at gennemtrumfe tvangsindlemmelse af forstadskommuner på et spinkelt grundlag.

13. – Forsvarsminister Ninn-Hansen fremsætter forslag til lov om forsvarets organisation m. v., hvorefter der indføres enhedsledelse og fællesværn, dog således at de enkelte værn bevarer deres identitet. Det bestemmes, at forsvarschefen allerede i fredstid har kommandoen over alle danske styrker, medens de 3 værnschefer udfører inspektionsvirksomheden inden for deres værn og over for forsvarschefen har ansvaret for uddannelsen af personel og enheder. Den hidtidige forsvarsstyrelse afløses af et forsvarsråd bestående af forsvarschefen, chefen for forsvarsstaben, de 3 værnschefer og chefen for de operative styrker. Forslaget tilsigter ikke nogen ændring af styrkemålene, der dog for hærens og flådens vedkommende angives med betegnelsen »ca.«, medens der i den gældende lov er tale om mindstemål. Felthærens dækningsstyrke fastsættes til ca. 13.000 mand og reserveenhederne til ca. 65.000 mand, og i flåden indgår ca. 60 egentlige krigsskibe. Flyvevåbenets operative enheder skal omfatte en afbalanceret styrke på 9 kampenheder. Forsvarsministeren oplyser, at chefen for hæren og chefen for søværnet samtidig med forslagets fremsættelse er blevet anmodet om at komme med forslag til foranstaltninger, som måtte være nødvendige i forbindelse med en nedsættelse af tjenestetiden for de

værnepligtige menige til 12 måneder, således om det allerede er tilfældet i flyvevåbenet.

Indenrigsminister Poul Sørensen fremsætter forslag om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v. Forslaget går ud på en 2-årig forlængelse af den i 1959 gennemførte afløsningsordning for erhvervsskatten i 9 byområder og fikseringen af de økonomiske udligningstilsvar, der betales af Frederiksberg og Gentofte til Københavns kommune.

Boligminister Hastrup fremsætter forslag til lov om by- og landzoner, forslag om ændring i lov om byplaner og forslag om ændring i byggelov for købstæderne og landet. Forslagene, der udgør en helhed, er det første led i den bebudede jord- eller planlægningslovgivning. Under byzoner skal der til enhver tid være inddraget så store arealer, at der er tilstrækkelig jord til dækning af de kommende års behov, og i byudviklingsområder skal inddragelsen af arealer som byzone ske på grundlag af det anslåede behov for en 12 års periode. I landzonerne indføres forskellige rådighedsbegrænsninger, og hvis ejeren af en ejendom derved afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af ejendommen, ydes der erstatning af statskassen for det deraf følgende tab.

Ministeren for offentlige arbejder Guldberg fremsætter forslag om ændring af lov om tilskud til offentlige veje, hvorefter refusion af kommunernes udgifter til vejarbejder, der overdrages i licitation, er betinget af, at arbejdet udføres til faste priser og med faste tidsfrister.

Socialminister Nathalie Lind fremsætter forslag om ændring af lov om offentlig forsorg (ophævelse af regler om administrativ frihedsberøvelse for personer, der forsømmer deres forsørgerpligter, ophævelse af indtægtsgrænser for adgang til børnebidrag og udvidet adgang til hjælp til forsørgelse af børn i hjemmet).

Ved folketingets 1. behandling af forslagene om nedsættelse af valgretsalderen (se 2/10 og 6/11) erklærer Tastesen som ordfører for Socialdemokratiet, at medens Socialdemokratiet hidtil har været tilhænger af en nedsættelse af valgretsalderen til 20 år som en etape på vejen til 18 års valgsretsalder, går de efter en vejledende afstemning i de socialdemokratiske vælgerforeninger ind for en nedsættelse til 18 år straks.

14. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring i afskrivningsloven m. fl. love. Hovedformålet er at give regler for den skattemæssige behandling af de investeringstilskud, som skal kunne ydes efter handelsministerens forslag om ændring af egnsudviklingsloven (se 24/10). Endvidere fremsætter finansministeren forslag om væsentligt tekniske ændringer i kildeskatteloven og ikraftrædelsesloven samt 7 lovforslag med ændringer i forskellige love som konsekvens af kildeskattens indførelse. Endelig fremsætter finansministeren forslag om ændring af kildeskattelovgivningens regler om beskatningen af dødsboer.

Kulturminister K. Helveg Petersen fremsætter forslag til lov om naturfredning, der indeholder bestemmelser om udvidet adgang for offentligheden til private strande og adgang til private skove over 5 ha.

Niels Mørk (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af en pensionsreform. Hovedpunktet er: automatisk regulering af pensionerne i forhold til arbejdsmarkedets lønninger, udvidet adgang til førtidspensionering bl. a. af personer, der på grund af erhvervsmæssige strukturforanstaltninger bringes i økonomiske vanskeligheder, og en værdifast tillægspension, der fuldt udbygget over 8 år udgør 50 pct. af folkepensionens grundbeløb. Tillægspensionen foreslås finansieret ved en forhøjelse af folkepensionsbidraget, hvorved der skabes en fond på godt 5 milliarder kroner (1. behandling 6/12).

15. – På NATO's ministerrådsmøde i Bruxelles angriber den græske udenrigsminister Pipinelis udenrigsminister Hartling for en udtalelse under den udenrigspolitiske

debat 31/10 om, at det er en politisk belastning for NATO, at Grækenland beherskes af et diktatur.

18. – Partiet De Uafhængiges hovedbestyrelse vælger den kst. formand skolebestyrer P. Nørby Christensen til landsformand og sognepræst Jørgen Warring til næstformand.

19. – Venstres formand, udenrigsminister Hartling, udtaler, at talen om tryghed og trivsel er hul, hvis den ikke også omfatter de mange selvstændige, som erhvervsforskydninger skubber af vognen. Samfundet må åbne nye muligheder for de mennesker, som strukturændringerne slår ud af erhverv.

LO's formand Thomas Nielsen udtaler, at det hverken vil gavne samfundet eller de lavere lønnede, at LO går ind for lavlønsforhøjelser, idet tjenestemænd og andre umiddelbart derefter ville få deres lønninger forhøjet.

20. – Statminister Hilmar Baunsgaard besvarer et spørgsmål af Ivar Nørgaard (s.) om, hvad regeringen agter at foretage sig for at modvirke det indtryk i de nordiske nabolande, at regeringens vilje til at medvirke ved opbygningen af en nordisk union er svækket. Statsministeren svarer, at regeringen fortsat er enig om det oprindelige grundlag, hvorefter det er forudsætningen for en nordisk økonomisk union, at der ikke må blive tale om generelle omkostningsstigninger. Regeringen betragter ikke en sådan union som et mål i sig selv, men som et middel til videregående nordisk samarbejde på vej til det brede europæiske samarbejde.

Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til lov om afgift af chokolade- og sukkervarer m. m. Efter forslaget omdannes den bestående kombinerede værdi- og vægtafgift til en ren vægtafgift. Der regnes med et provenutab på ca. 13. mill. kr. på årsbasis. Forslaget, der træder i kraft 1/2 1969, vedtages 13/12 enstemmigt, idet oppositionspartierne undlader at stemme, efter af et af s. og s. f. ved 2. behandling stillet ændringsforslag om nedsættelse af den foreslåede afgift på 6 kr. til 5 kr. pr. kg er blevet forkastet.

J. O. Krag (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om vigtige dele af landets udenrigspolitik. Forslaget indeholder de samme punkter, som indgik i Per Hækkerups dagsordensforslag under den udenrigspolitiske debat 31/10.

21. – Markedsminister Nyboe Andersen anbefaler på EFTA's ministerrådsmøde i Wien frihandelsområdets lande at indtage en kølig holdning over for de franske og vesttyske forslag om foreløbige aftaler med EFTA-landene.

Ved folketingets 1. behandling af forslaget om en ny forsvarsordning (se 13/11) henviser den socialdemokratiske ordfører Kjeld Olesen til, at det socialdemokratiske årsmøde i september krævede nedsatte styrkemål og spørger regeringen og dens partier om deres stilling til dette spørgsmål. Såvel forsvarsministeren som ordførere for regeringspartierne erklærer sig villig til forhandling under forudsætning af, at effektiviteten bevares. Under debatten retter Helge Nielsen (s.) et skarpt angreb på forsvarsministeren for dennes behandling af spørgsmålet om materielforvaltningens udflytning (se 22/10).

Krog Hansen (s. f.) fremsætter forslag om ændring af arbejdsløshedsloven, hvorefter dagpengene skal udgøre 90 pct., dog højst 85 kr. pr. dag, af den pågældendes hidtidige arbejdsfortjeneste. Desuden foreslås tilskuddet til dobbelt husførelse forhøjet, og der skal ydes godtgørelse for udgifterne til en ugentlig i stedet for en månedlig rejse til hjemstedet. (1. behandling 13/12).

22. – Nationalbanken meddeler, at banker og sparekasser som en engangsforanstaltning vil deponere ca. 1 milliard kr. i Nationalbanken, stort set svarende til den ekstraordinære likviditetsforøgelse, der er sket i de senere måneder som følge af Nationalbankens støtte til obligationsmarke-

det. De deponerede beløb bortfalder med 1/5 om året over 5 år.

23.–24. – På det konservative landsmøde udtaler finansminister Poul Møller, at hvis regeringssamarbejdet mellem de tre partier mislykkes, vil det for lang tid være dokumenteret, at landet skal ledes af socialdemokraterne; hvis det lykkes, vil socialdemokraterne i mange år være henvist til oppositionens rækker. Under statsminister Baunsgaards kloge ledelse er det lykkedes at forene de tre partier i et sagligt og konstruktivt samarbejde, hvor alle virker på lige fod. Ingen minister har frie hænder til at gennemføre principielle tanker, som ikke deles af de tre partier. Ved en prøveafstemning om valgretsalderen stemmer 72 pct. for 20 og 28 pct. for 18 år. På landsmødet kritiserer finansminister Poul Møller skarpt den engelske deponeringsordning for importen, idet han konstaterer, at det er anden gang, Storbritannien bryder EFTA-traktaten.

26. – Det økonomiske råds formandskab påviser i en ny undersøgelse, at der er sket en indkomstudjævning i de senere år.

27. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring af lov om vurdering af landets faste ejendomme. Den vigtigste af de foreslåede ændringer går ud på, at grundværdien af landbrugsejendomme m. m. skal ansættes efter den såkaldte bondegårdsregel, således at der ikke tages hensyn til den højere værdi, som jorden kan have på grund af forventninger om overførsel til inderzonestatus med mulighed for udstykning.

Indenrigsminister Poul Sørensen fremsætter forslag om ændring af lov om kommunale valg. Forslaget er en følge af den nye lov om kommunernes styrelse.

Boligminister Hastrup fremsætter forslag til lov om sanering, forslag om ændring af lov om boligtilsyn og forslag om ændring af byggelov for staden København. De tre lovforslag betegnes som første led i en saneringsreform, der skal muliggøre, at saneringsvirksomheden i løbet af et par år kommer til at omfatte mindst 3000–4000 lejligheder om året. Nydannelser i saneringsforslaget i forhold til loven af 1959 er: ikke blot kommuner, men særlige saneringsselskaber skal kunne tage initiativ til og gennemføre saneringer, der gives øgede muligheder for løsning af genhusningsspørgsmålet, og der indføres et nyt begreb, storsaneringer omfattende hele bydele.

Minister for offentlige arbejder Guldberg fremsætter forslag til lov om vintervedligeholdelse og renholdelse af veje, forslag til lov om visse hovedlandevejsstrækninger og forslag til lov om styrelsen af statsbanerne. Det første forslag tilsigter en forenkling og sammenkædning af de gældende spredte bestemmelser, og de foreslåede regler er til dels en kodifikation af den praksis, der følges af vejbestyrelserne. Ved forslaget søges naturalarbejdsordningen helt ophævet også for sognekommunernes vedkommende. Lovforslaget om statsbanernes styrelse har karakter af en bemyndigelseslov.

Socialminister Nathalie Lind fremsætter forslag om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelser af 1/7 1967 (Forhøjelse af børnetilskud).

I en tale på FTF's kongres opfordrer statsminister Hilmar Baunsgaard arbejdsmarkedets parter til at undersøge mulighederne for en nyordning af dyrtidsreguleringen og lover at holde igen over for tjenestemændene, hvis lønningerne på arbejdsmarkedet fastsættes under hensyn til Danmarks konkurrenceevne. Kongressen vedtager en resolution, der afviser manipulering med dyrtidstillægget.

28. – Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag til lov om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger. Den væsentligste ændring i forhold til den gældende ordning er forlængelse af uddannelsestiden fra 2 til 3 år.

Poul Dam (s. f.) fremsætter forslag om ændring af grundloven samt forslag om ændringer i forskellige valglove. Forsla-

gene drejer sig alle om en udvidelse af valgretten til visse grupper, der er helt eller delvis udelukket fra indflydelse på de offentlige anliggender.

Kommissionsdomstolen (nedsat 30/9) til klarlæggelse af de nærmere omstændigheder ved tilvejebringelsen af lokaler til kildeskattedirektoratet begynder sit arbejde.

Af en beretning afgivet af et folketingsudvalg fremgår det, at et stort flertal går ind for placering af en storlufthavn på Saltholm. Kun Det radikale Venstres medlemmer mener, at der også kan være tale om Sydamager og ønsker nye oplysninger, før afgørelse træffes.

Grosserer-Societetet, Industrirådet, Landbrugsrådet og Provinshandelskammeret har sendt et brev til statsminister Hilmar Baunsgaard, hvori de henleder opmærksomheden på, at et initiativ til oprettelse af et handelskammer i Østtyskland i givet fald måtte være et spørgsmål for erhvervsorganisationerne og ikke kan ske på basis af en regeringsbeslutning. Det tilføjes, at organisationerne ikke har planer om at etablere et handelskammer eller lign. i DDR (se 25/11).

29. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til finanslov for finansåret 1969–70 og fremlægger samtidig budgetoverslag for 1970–71 og de følgende 2 finansår. Finanslovforslagets opstilling er ændret, således at de bevillinger, der tidligere var opført i de særlige paragraffer for anlægsudgifter, nu er overført til de respektive ministeriers paragraffer. Herved er der tilvejebragt overensstemmelse mellem finanslovforslag og budgetoverslag.

Grønlandsminister A. C. Normann fremsætter forslag om ændring af lov om mineralske råstoffer i Grønland.

30. – LO's formand Thomas Nielsen siger i en kommentar til statsministerens udtalelse (se 27/11), at fagbevægelsen ikke vil opgive den automatiske dyrtidsregulering, men vil have den forbedret.

December 1968

1. – Socialistisk Folkeparti afslutter en 2 dages kongres, hvor partiets stifter Aksel Larsen nedlægger formandshvervet. Til ny formand vælges den 45-årige ekspeditionssekretær i landsskatteretten, cand. jur. Sigurd Ømann. I sin tale til kongressen hævder Aksel Larsen, at SF har bidraget til en socialdemokratisk kursændring og siger, at SF i de 14 måneder, man samarbejdede med Socialdemokratiet, havde fået bekræftelse på, at der bør og kan samarbejdes inden for arbejderbevægelsen, og at eksistensen af to partier ikke betyder splittelse, men styrkelse.

Partiet Liberalt Centrum vedtager på et ekstraordinært landsmøde med 103 stemmer mod 24, 8 stemmer ikke, at opløse partiet, der siden valget 23/1 ikke har været repræsenteret i folketinget.

Fhv. udenrigsminister Per Hækkerup har sagt ja til posten som chef for FN's planlægningsarbejde til udbygning af den sydkroatiske region i Jugoslavien. Den socialdemokratiske folketingsgruppe har godkendt, at han fortsætter som socialdemokratisk folketingsmedlem.

5. – Der opnås enighed om de specielle krav i jern- og metalindustrien.

6. – Danmarks Rederiforening frafalder sit erstatningskrav på omkring 1,25 mill. kr. mod Dansk Styrmandsforening og Radiotelegrafistforeningen af 1917 i forbindelse med søfartskonflikten i maj.

9. – Den fg. forretningsfører for statstjenestemændenes centralorganisation I (»sølvsnorene«) udtaler, at forudsætningen for, at de kan godtage en ny tjenestemandslov bl. a. er, at tanken om indgreb i dyrtidsreguleringen opgives.

10. – Helge Nielsen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om ændring af sygeforsikringsloven, hvorefter maksimum for dagpengehjælpens størrelse fastsættes til 9/10 af den pågældendes daglige fortjeneste, og af ulykkesforsikringsloven, således at der som grundlag for erstatningsberegningen anvendes 9/10 af den pågældendes faktiske årsløn. Desuden skal reglerne om vente(karens)tid i de to love bortfalde.

Arbejdsmarkedets hovedorganisationer udtager de generelle krav til de kommende overenskomster: forkortelse af arbejdstiden, ændringer i holdskifteordningen, forhøjelse af tidlønnen, herunder lavtlønstillæg og ungarbejderlønninger, ligeløn for mænd og kvinder, forhøjet feriebetaling, afskedigelsesløn, uddannelsesfond, ændring af dyrtidsreguleringen og overenskomsternes varighed.

11. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten for skatteåret 1969–70. Da kildeskatten skal træde i kraft 1/1 1970, skal personer efter forslaget kun betale indkomst- og formueskat til staten for 1. halvår af skatteåret 1969–70. Skatterne foreslås i øvrigt udskrevet efter de samme regler som for skatteåret 1968–69. Også reglerne om børnetilskud og persontilskud skal efter forslaget kun gælde for 1. halvår af skatteåret 1969–70, og de foreslåede tilskudsbeløb er derfor halvt så store som de tilsvarende tilskudsbeløb for 1968–69. Finansministeren fremsætter endvidere forslag om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift. Detailhandelens ønske om en ændring af faktureringsreglerne, således at de fakturaer, detailhandlerne modtager fra deres leverandører, angiver varepriserne inkl. moms, er søgt imødekommet ved at gøre det valgfrit for virksomhederne, om de vil anføre afgiftsbeløbet særskilt på fakturaerne, eller om de vil nøjes med at anføre, at afgiften er 1/9 af det samlede beløb. Finansministeren fremsætter også forslag til lov om afgift af spiritus og forslag om ændring af lov om afgift af spiritus, vin og øl. Herefter afløses den gældende spiritusbeskatning både efter indholdet af alkohol og efter værdi af en ren mængdebeskatning efter varernes alkoholindhold. Afgiftssatserne foreslås sat til 81,30 kr. pr. l af 100 pct. alkoholstyrke for akvavit og snaps og til 120 kr. pr. l af 100 pct. alkoholstyrke for anden spiritus. Afgiftsbelastningen for akvavit og snaps vil herefter blive ca. 10 pct. lavere end under den gældende beskatning.

Forsvarsminister Ninn-Hansen fremsætter forslag til lov om forsvarets personel, der indfører 2 linieofficersgrupper, A-linien og B-linien, hvor opdelingen alene refererer til de pågældendes grunduddannelse. Officerer af B-linien skal bestride de mere praktisk betonede officersopgaver og kan ikke avancere ud over majorgraden. Reserveofficerer, som der – som hidtil – navnlig vil være brug for i det mobiliserede forsvar, skal være reserve både for A-linien og B-linien.

Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond, hvorefter det beløb, inden for hvilket eksportkreditrådet kan give garantier og kautioner, forhøjes fra 5 til 6,5 milliarder kr. Ministeren oplyser, at 58 pct. af de totale garanti- og kautionsforpligtelser vedrører skibskontrakter.

Boligminister Hastrup fremsætter forslag om ændring af lov om boligbyggeri, forslag om ændring i lov om midlertidig regulering af boligforholdene samt forslag om ændring i lov om leje. Forslagene til ændringer i de 3 love, der blev gennemført i 1967 som led i boligforliget af 18/1 1966, må først og fremmest ses i forbindelse med bestræbelserne for at fremme saneringen (se 27/11), bl. a. derved, at Grundejernes Investeringsfond og Det almennyttige Byggeris Landslånefond skal kunne medvirke til finansiering af saneringsopgaver. Endvidere foreslås det almennyttige byggeris kvote på 12.000 lejligheder om året forøget med 1000 lejligheder som et særligt bidrag til løsning af de udsaneredes genhusningsproblemer.

Endelig foreslås i boligreguleringsloven en ændring, der skal hindre handel med dårlige ejerlejligheder. Kommunerne bemyndiges til at forbyde opdeling og salg af ejendomme opført før 1930 som ejerlejligheder, hvis disse lejligheder savner elementære installationer som f. eks. toilet, og der indføres bøde- og hæftestraf for salg af ejerlejligheder til urimelig overpris.

Lønnings- og pensionsminister Hastrup udtaler ved fremsættelsen af forslag til normeringslov for finansåret 1969–70, at tjenestemandskommissionen i overensstemmelse med regeringens anmodning sigter mod at afgive delbetænkninger, der kan danne grundlag for fremsættelse af forslag efter årsskiftet til nye love om statens tjenestemænd og om tjenestemandspension.

Ministeren for offentlige arbejder fremsætter forslag til lov om udbygning af Københavns lufthavns banesystem til et beløb af ca. 100 mill. kr. Herudover skal der i Kastrup anvendes ca. 250 mill. kr. til nye anlæg, indtil en ny storlufthavn kan tages i brug.

Landbrugsminister Peter Larsen fremsætter forslag til lov om bortfald af hartkorn og matrikelskyld.

12. – Grønlandsminister A. C. Normann fremsætter forslag til lov om begrænsning af alkoholforbruget i Grønland og forslag til lov for Grønland om afgift af motorkøretøjer. Efter det første forslag kan Grønlands landsråd udarbejde og grønlandsministeren stadfæste vedtægter om rationering af varer, der indeholder eller er egnet til fremstilling af alkohol.

Justitsminister Thestrup fremsætter en række lovforslag. Ved forslag om ændring i lov om konkurs m. v., hvortil slutter sig forslag om ændring af forskellige bestemmelser om fortrinsret i tilfælde af konkurs m. v., bliver lønkrav, herunder feriegodtgørelse, den eneste privilegerede fordring, medens lønkrav hidtil har skullet konkurrere på lige fod med bl. a. krav på skatter og afgifter. Ved forslag om ændring af færdselsloven bestemmes bl. a., at påbudt anordning til tyverisikring skal være sat i funktion, når føreren forlader køretøjet. Bestemmelser om installation af tyverisikring kan fastsættes administrativt, og ministeren oplyser, at der kun vil blive stillet krav om installering af særlig tyverisikring i nye køretøjer, når ordningen sættes i kraft. Ved forslag om ændring af lov om hunde foreslås hundeskatten fuldstændig ophævet både på landet og i byerne fra 1/1 1970. Ved et forslag om ændring i borgerlig straffelov bestemmes, at der kan idømmes indtil 6 års fængsel for personer, som til et større antal personer eller mod betydeligt vederlag eller under andre skærpende omstændigheder overdrager narkotika til andre, og ved et andet forslag om ændring i borgerlig straffelov ophæves det generelle forbud mod salg af pornografiske billeder fra 1/4 1969, men den, der sælger utugtige billeder eller genstande til en person under 16 år, straffes med bøde. I sin fremsættelse nævner ministeren, at Københavns politivedtægt og den nye normalpolitivedtægt yder beskyttelse mod krænkende vinduesudstillinger, at radiorådets sammensætning vil være garanti mod billedpornografi i fjernsynet, og at der gennem bevillingssystemet er mulighed for at skride ind mod pornografi i biograferne.

24. – Typografernes hovedkrav til de kommende overenskomster er social sikring mod den nye teknik.